

Boloňský proces a jeho důsledky pro české vysoké školenství

Věra Šťastná, oddělení analytických činností,
rektorát Univerzity Karlovy

Vera.Stastna@ruk.cuni.cz

- Evropský vývoj
 - Boloňský proces – priority, nástroje
 - Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání

Proč Boloňský proces ?

- Politické uvolnění v Evropě
- Snaha o volný pohyb studentů a akademických pracovníků
- Existovaly programy (Erasmus -ECTS) a další programy EU - mobilita

ALE

- **Kvalifikace získávané v jednotlivých zemích byly nepřehledné a nebyly vzájemně uznávány**
- **Pestré spektrum národních systémů - binární/ unitární systémy**
- **Změny v poslání vysokých škol - sblížování profesně orientovaných VŠ a univerzit**
- **Významný nárůst počtu studentů X potřeba zachovat kvalitu a excelenci řešily země různě**
 - Různorodost úrovně, věku, zkušeností, očekávání,... studentů (dříve poměrně stejnorodého)
- **Zaostávání Evropy jako místa atraktivního pro studium nebo vědeckou kariéru**

Počátky

- Spolupráce v rámci programů EU (od r. 1987)
- **Magna Charta Universitatum, 1988**
 - University se shodly na tom, že jejich poslání je komplexní (kulturní, vědecký, technický rozvoj, budoucnost společnosti, rovnováha „přírodního prostředí a života“,...)
 - Svoboda učení a bádání
 - Autonomie
 - Zaručit práva studentům
- **Lisabonská úmluva o uznávání** vysokoškolských kvalifikací v evropském regionu (Úmluva RE a UNESCO), 1997
- **Setkání ministrů** 4 zemí: Francie, Německo, Itálie, Velké Británie **u příležitosti oslav Sorbonnské univerzity v r. 1998**

Vize ze Sorbonnské a Boloňské deklarace (1)

*Evropa není pouze Evropou EURA, bank a ekonomiky: musí být i Evropou znalostí. Je třeba posílit a vybudovat intelektuální, kulturní, sociální a technický rozměr našeho kontinentu. Musí to být univerzity, které budou tuto dimenzi z velké části vytvářet a budou v jejím rozvoji hrát hlavní roli. Univerzity vznikly v Evropě asi před 750 lety. .. V oněch dávných dobách se studenti i učitelé volně pohybovali po Evropě a tím i rychle šířili vědění celém kontinentem. Dnes ještě příliš mnoho studentů končí studia, aniž využili své možnosti a uskutečnili jejich část za hranicemi své země.... **Směřujeme do období, ve kterém podmínky vzdělávání a práce doznají velkých změn, k diverzifikaci profesního vzdělávání, kde se celoživotní učení stane jasnou povinností. Dlužíme našim studentům a naší společnosti systém vysokoškolského vzdělávání, ve kterém dostanou ty nejlepší možnosti, aby hledali a aby našli své oblasti, ve kterých dokáží vyniknout...***

Vize ze Sorbonnské a Boloňské deklarace (2)

*Ve většině politického a akademického světa a ve veřejném mínění jsme svědky rostoucího uvědomění si potřeb vytvořit **ucelenější Evropu s dalekosáhlejším vlivem** založeném a budovaném zejména **na posílení intelektuální, kulturní, sociální, vědecké a technologické dimenze tohoto kontinentu. ...***

*Musíme získat jistotu v tom, že **system evropského vysokého školství je v celosvětovém měřítku tak přitažlivý**, jak odpovídá našim mimořádným kulturním a vědeckým tradicím. ... **Význam vzdělání a školské spolupráce pro rozvoj a posílení stabilních, mírových a demokratických společností** je všeobecně uznáván jako **klíčový** a to tím spíše, je-li brána v úvahu situace jihovýchodní Evropy.....*

*Současně s tím, že jsme potvrdili naši plnou podporu obecným principům ... **usilujeme o sladění našich aktivit** ...*

Cíle Boloňského procesu

- „Akční plán“ pro vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělání do r. 2010 (Boloňská deklaráce, 1999)
- Přijetí systemu srozumitelných a srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělání, mimo jiné prostřednictvím zavedení **dotatku k diplomu...**
- Přijetí systému založeného v zásadě na dvou základních cyklech, předgraduálním a postgraduálním. Přístup k druhému cyklu ... po úspěšném splnění prvního cyklu studia ... Titul získaný po ukončení prvního cyklu bude rovněž mít platnost z hlediska evropského trhu práce jako odpovídající kvalifikační stupeň.
- Vypracování systému kreditů - podobně jako v systému **ECTS** ... Kredity bude možné získat i v jiných systémech než ve vysokoškolského vzdělání tj. včetně celoživotního vzdělávání
- Podpora mobility odstraněním překážek
- Podpora evropské spolupráce v oblasti udržování kvality se zřetelem na vypracování srovnatelných kritérií a metodologie
- Posilování nutné evropské dimenze do vysokého školství
- V průběhu let 1999-2010 další cíle – CŽV, propojení výzkumu a vzdělávání; doktorské studium,...

Boloňský proces do r. 2020

Leuven/Louvain-la-Neuve 2009 - 10 prioritních oblastí

- 1) Sociální rozměr: rovný přístup ke studiu a větší úspěšnost v jeho dokončování
- 2) **Celoživotní vzdělávání a učení**
- 3) Zaměstnatelnost
- 4) **Učení orientované na studenta a vzdělávací poslání vysokého školství** (*pozn. v masifikovaných systémech VŠ*)
- 5) Vzdělávání, výzkum a inovace
- 6) Mezinárodní otevřenost (*pozn. mimo země Boloňského procesu*)
- 7) Mobilita – jediný benchmark
- 8) Shromažďování dat (důvěryhodných, spolehlivých) – spolupráce s Eurostat, Eurostudent a Eurydice
- 9) Vícerozměrné nástroje pro zajištění transparentnosti
- 10) Financování

EHEA - Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání

- Na konferenci v Budapešti a ve Vídni byl 11-12/3/2010 vyhlášen Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (EHEA)
- **Změna paradigmatu** (učení přizpůsobované studentům – student centred learning a celoživotní koncept učení)
- Společné principy
- Harmonizovaná architektura
- Společně definované a používané nástroje

Principy a hodnoty EHEA/ Boloňského procesu

- Volný pohyb – mobilita studentů a učitelů
- Zapojení všech relevantních partnerů, zejména vysokých škol a studentů
- Zapojení studentů do řízení a správy
- Autonomní a společností odpovědné univerzity
- Veřejná odpovědnost za vysoké školství
- Sociální inkluze /sociální spravedlivost – téma zastřešující a transversální

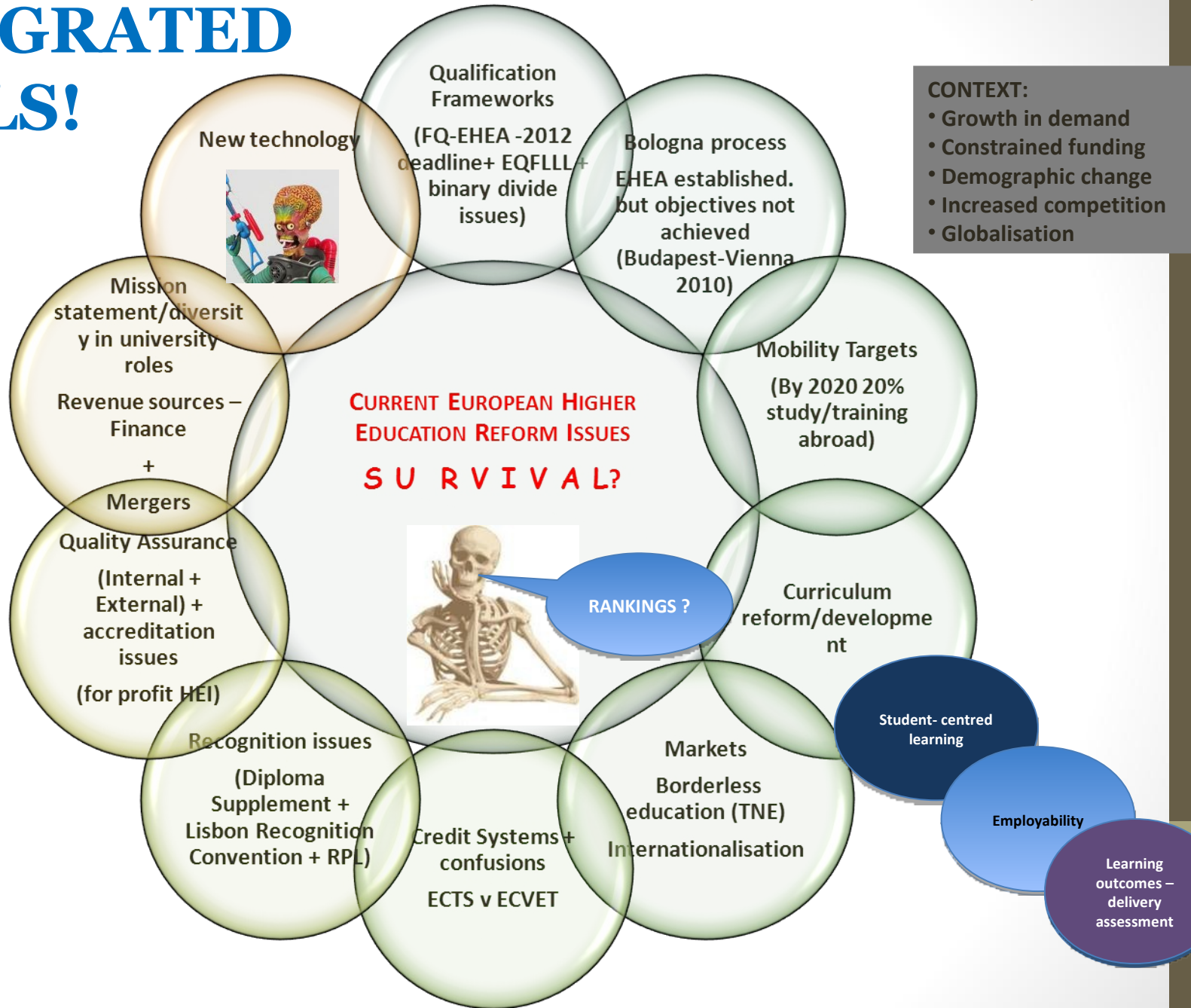
Harmonizovaná architektura v EHEA

- **Systém srozumitelných a srovnatelných stupňů studia - Trojstupňové studium – Evropský rámec kvalifikací (pro EHEA a /nebo EU)**
- **Zavedení systémů zabezpečení kvality - Evropské standardy a směrnice pro zabezpečení kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (ESG); Evropský registr kvality (EQAR)**
 - Vlastněn asociacemi E4 – Evropská asociace univerzit (EUA); Evropská studentská unie (ESU); Evropská asociace vysokoškolských institucí (EURASHE); Evropská síť agentur pro zabezpečení kvality (ENQA)
 - Účel: transparentnost - důvěryhodné agentury
 - Cíl (vize?): vysoké školy by si měly být schopny vybrat libovolnou agenturu ze seznamu EQAR.

Nástroje

- Usnadňující transparentnost a přístupnost
 - **Výsledky učení – *learning outcomes***
 - **Rámce kvalifikací**
 - Kreditový systém ECTS
 - Dodatek k diplomu
- Pro zabezpečení kvality
 - Evropské standardy a směrnice pro zabezpečení kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (ESG)
 - Evropský registr pro zabezpečení kvality - EQAR
- Pro uznávání – Úmluva o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu (1997), tzv. *Lisabonská úmluva o uznávání* - nejenom její ratifikace, ale zejména implementace
- **Vždy jde o kvalitnější vzdělání** (nikoliv pouze „trénink“, alespoň ne na všech VŠ), tudíž o lepší studijní program. Kvalifikace takto získaná je mnohorozměrná - (profil, úroveň, výsledky/výstupy z učení a jejich hodnocení, zátěž-kredity, zabezpečení kvality);
- **Tyto nástroje se ovlivňují a jsou provázány navzájem musejí být používány jako systém, a nikoliv odděleně;**
- Ovlivňují evropské systémy VŠ – **při nesprávné implementaci mohou systém i deformovat.**

INTEGRATED TOOLS!

Změna paradigmatu (1)

- **Celoživotní koncept vzdělávání**
 - *Rozšíření účasti bude rovněž dosaženo prostřednictvím celoživotního učení jakožto **integrální součásti našich vzdělávacích systémů**. Celoživotní učení je předmětem veřejného zájmu. [...] **Celoživotní učení zahrnuje získávání kvalifikací, rozšiřování znalostí a porozumění, získávání nových dovedností a kompetencí či obohacení osobního růstu**. Celoživotní učení znamená, že k získání kvalifikace mohou vést flexibilní vzdělávací cesty, včetně studia s částečnou studijní zátěží, nebo ji lze získat na základě pracovních zkušeností.* (Lovaňské komuniké ministrů 2009)
 - Uznávání předchozího učení a vzdělávání – též neformálního či informálního
 - **Všechny nástroje musejí tvořit systém podřízený této změně – to, co se děje – implementovány izolovaně**
- **Učení zaměřené na studenta** - metodika stará (1905), ale posun díky masifikaci

Změna paradigmatu (2)

- **Kvalita ve všech činnostech vysokých škol – excellence všech činností**
- **Rozrůzněnost** “... abychom podpořili vysoce potřebnou rozrůzněnost našich vzdělávacích systémů, v rámci našich národních strategií plně uznáme **hodnotu různých poslání vysokého školství**, od vzdělávání a výzkumu až po veřejnou službu a angažovanost v oblasti sociální soudržnosti a kulturního rozvoje. “

Vybrané nástroje

- Rámce kvalifikací
- Kvalita v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání
- Nástroje pro transparentnost

Rámce kvalifikací na evropské úrovni

- **Dva evropské rámce vznikaly nezávisle na sobě**
 - **Zastřešující rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání** rámci Boloňského procesu (**rámec kvalifikací pro EHEA**)
 - Přijat 2005 v Bergenu ministry odpovědnými za vysokoškolské vzdělávání
 - Založený na tzv. Dublinských deskriptorech
 - 3 úrovně/cykly - pouze vysoké školy; v rámci 1. cyklu je diskutována i nižší kvalifikace tzv. „krátký cyklus“ (VOŠ)
 - **Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (EQF)** na úrovni EU
 - Doporučení Evropského parlamentu a Rady z 23.dubna 2008
 - 8 úrovní celé vzdělávací soustavy
 - Vznikal v rámci odborného vzdělávání

Rámec pro EHEA – Prvý cyklus

	Outcomes	ECTS Credits
First cycle qualification	<p>Qualifications that signify completion of the first cycle are awarded to students who:</p> <ul style="list-style-type: none">• have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon their general secondary education, and is typically at a level that, whilst supported by advanced textbooks, includes some aspects that will be informed by knowledge of the forefront of their field of study;• can apply their knowledge and understanding in a manner that indicates a professional approach to their work or vocation, and have competences typically demonstrated through devising and sustaining arguments and solving problems within their field of study;• have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their field of study) to inform judgments that include reflection on relevant social, scientific or ethical issues;• can communicate information, ideas, problems and solutions to both specialist and non-specialist audiences;• have developed those learning skills that are necessary for them to continue to undertake further study with a high degree of autonomy.	Typically include 180-240 ECTS credits

Rámec kvalifikací v ČR

- Vzniká v rámci projektu Q-Ram – čerpáno z webu projektu: <http://qram.reformy-msmt.cz/>
- Rámec kvalifikací - Komplexní popis znalostí, schopností a způsobilostí, které musí prokázat student vysoké nebo vyšší odborné školy, aby mu byl udělen příslušný diplom v dané oblasti studia
- „**minimální akademické standardy**“ jako základní referenční rámec pro poskytovatele terciárního vzdělávání i jejich externí hodnotitele;
- **Poté, co bude rámec (sebe) certifikován vůči evropskému, jakou kvalifikaci příp. jaké kvalifikace absolvent získal a které úrovni zastřešujícího rámce pro EHEA získaná kvalifikace odpovídá, uvedou školy v dodatcích k diplomu**
- Výstupy projektu a implementovaný kvalifikační rámec budou využity pro akreditace
- Vytvořené národní deskriptory a deskriptory pro jednotlivé oblasti vzdělávání bude rovněž možné využít jako podklady pro tvorbu profilu absolventa.
- **EQF umožňuje přiřadit též národní systém** - Proběhlo přiřazení národního systému k EQF, Národní referenční zpráva (<http://www.nuov.cz/eqf>) byla předložena v Bruselu Poradnímu sboru EK – bude-li přijata, **mohou instituce uvádět na dokladu o ukončení studia (vysvědčení, dodatek k diplomu), které úrovni EQF získaná kvalifikace odpovídá**

Stupeň vzdělání/typ terciárního vzdělání	Úroveň rámce EQF	Cyklus v rámci pro EHEA
<p>vyšší odborné vzdělání 3 – 3,5 roku studia <u>Absolventům studia vyššího odborného vzdělávání je udělován titul „diplomovaný specialista“ (ve zkratce „DiS.“ uváděné za jménem)</u></p> <p>Nesplňuje podmínku QF-EHEA – dát přístup na trh práce i do 2. cyklu studia, není tedy „boloňskou“ kvalifikací 1.cyklu v pravém slova smyslu</p>	6	180-240 ECTS 1
<p>vysokoškolské bakalářské vzdělání 3-4 standardní roky studia 180 – 240 ECTS kreditů <u>Absolventům studia v bakalářských studijních programech jsou udělovány následující akademické tituly:</u> „bakalář“ (ve zkratce „Bc.“ uváděné před jménem), „bakalář umění“ (ve zkratce „BcA.“ uváděné před jménem) v oblasti umění akademický titul</p>		
<p>vysokoškolské magisterské vzdělání 1-3 standardní roky studia, pokud magisterský studijní program navazuje na bakalářský 60 -180 ECTS kreditů 4-6 standardních roků studia, pokud magisterský studijní program nenavazuje na bakalářský 240 – 300 ECTS kreditů <u>Absolventům magisterského studijního programu jsou udělovány následující akademické tituly:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> „inženýr“ (ve zkratce „Ing.“ uváděné před jménem) v oblasti ekonomie, technických věd a technologií, zemědělství, lesnictví a vojenství, „inženýr architekt“ (ve zkratce „Ing. arch.“) uváděné před jménem) v oblasti architektury, „magistr umění“ (ve zkratce „MgA.“ uváděné před jménem) v oblasti umění, „magistr“ (ve zkratce „Mgr.“ uváděné před jménem) v ostatních oblastech s výjimkou lékařství, zubního lékařství a veterinárního lékařství a hygieny. 		60-120 ECTS zpravidla 90 – 120 ECTS V součtu za bakalářské a magisterské vzdělání je obvyklý počet ECTS kreditů 300
<ul style="list-style-type: none"> „doktor medicíny“ (ve zkratce „MUDr.“ uváděné před jménem) v oblasti lékařství, „doktor zubního lékařství“ (ve zkratce MDDr. uváděné před jménem) v oblasti zubního lékařství, „doktor veterinární medicíny“ (ve zkratce „MVDr.“ uváděné před jménem), <p>Po vykonání státní rigorózní zkoušky:</p> <ul style="list-style-type: none"> „doktor práv“ (ve zkratce „JUDr.“ uváděné před jménem) v oblasti práva, „doktor filozofie“ (ve zkratce „PhDr.“ uváděné před jménem) v oblasti humanitních, pedagogických a společenských věd, „doktor přírodních věd“ (ve zkratce „RNDr.“ uváděné před jménem) v oblasti přírodních věd, „doktor farmacie“ (ve zkratce „PharmDr.“ uváděné před jménem) v oblasti farmacie, „licenciát teologie“ (ve zkratce „ThLic.“ uváděné před jménem) v oblasti katolické teologie „doktor teologie“ (ve zkratce „ThDr.“ uváděné před jménem); pro oblast teologie s výjimkou katolické teologie. 	7	2
<p>Vysokoškolské doktorské vzdělání 3 – 4 standardní roky studia <u>Absolventům studia v doktorských studijních programech se uděluje akademický titul</u> „doktor“ (ve zkratce „Ph.D.“ uváděné za jménem), „doktor teologie“ (ve zkratce „Th.D.“ uváděné za jménem) v oblasti teologie.</p>	8	3-4 standardní roky studia 3

Rámec kvalifikací v ČR (Q-RAM)

■ 3 úrovně deskriptorů

- „**Obecné**“ (společné pro všechny obory terciárního vzdělávání na dané úrovni kvalifikace) – schváleny MŠMT 2011
 - jak Dublinské deskriptory - zejména pro akademické účely
 - tak deskriptory použité v EQF
 - oba úhly pohledu - škol i praxe
- **Pro oblasti vzdělávání**
 - pracovní skupiny – zapojení akademických pracovníků
 - Více než 40 oblastí (fyzika, elektrotechnika, lékařství, ekonomie, herectví či filosofie, ...)
 - Pilotně ověřováno na 10 oblastech vzdělávání (psychologie, ekonomické obory, zemědělství, veterinární lékařství, ...) celkově na 14 vybraných VŠ a 4 VOŠ
- **Na úrovni institucí** – školy vyjdou z deskriptorů pro oblasti vzdělávání- vytvořit deskriptory pro studijní programy – „*Learning outcomes*“
- **Národní deskriptory pro kvalifikace terciárního vzdělávání**

Evropské standardy a směrnice pro zabezpečení kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (ESG) – cíle implementace

- Užíváním dohodnutých zásad a postupů bude zajištěna lepší konsistence v zabezpečení kvality napříč Evropským prostorem vysokoškolského vzdělávání (EHEA).
- Vysoké školy a agentury zabezpečující kvalitu v celé EHEA budou moci využít společných referenčních bodů pro zajišťování kvality.
- Registr EQAR usnadní identifikaci profesionálních a důvěryhodných agentur.
- Postupy pro uznávání kvalifikací budou posíleny.
- Důvěryhodnost práce agentur pro zajišťování kvality bude posílena.
- Evropské konzultační fórum pro otázky zabezpečení kvality napomůže lepší výměně názorů a zkušeností mezi agenturami a dalšími klíčovými zainteresovanými stranami (včetně vysokých škol, studentů, zástupců aplikační sféry).
- Poroste vzájemná důvěra mezi institucemi a agenturami.
- Bude učiněn krok směrem k vzájemnému uznávání.

Evropské standardy a směrnice pro zabezpečení kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (ESG)- pokračování

- Část 1: ESG pro vnitřní zabezpečení kvality v rámci vysokých škol
 - Část 2: ESG pro vnější zabezpečení kvality ve vysokém školství
 - Část 3: ESG pro agentury zabezpečující vnější hodnocení kvality
-
- V současné době diskuze o tom, že ESG mají být revidovány
 - **Problém:** Řada vysokých škol neví, že ESG existují, ještě je nezačala implementovat a již budou revidovány
 - **Zpráva** *MAPPING THE IMPLEMENTATION AND APPLICATION OF THE ESG* (MAP-ESG PROJECT) dostupná na http://www.enqa.eu/files/op_17_web.pdf

Část 1: ESG pro vnitřní zabezpečení kvality v rámci vysokých škol

1.1 Strategie a postupy pro zajištění kvality: Vysoké školy by měly mít politiku a související postupy pro zajištění kvality a standardů jejich programů a udělovaných akademických titulů. Vysoké školy by se měly explicitně zavázat k **rozvíjení kultury, která uznává význam kvality** a staví na kvalitě v jejich práci. K dosažení tohoto cíle, měly by instituce vytvořit a implementovat **strategii pro trvalé zvyšování kvality**. Strategie, politika a její postupy by měly mít formální status a být veřejně dostupné. Měly by zahrnovat také roli studentů a dalších zúčastněných stran.

1.2 Schvalování, monitorování a pravidelné hodnocení programů a udělovaných akademických titulů: Vysoké školy by měly mít formální mechanismy pro schvalování, periodické hodnocení a sledování jejich programů a získaných titulů.

1.3 Posouzení studentů: Studenti by měli být hodnoceni na základě zveřejněných kritérií, předpisů a postupů, které jsou důsledně uplatňovány.

Část 1: ESG pro vnitřní zabezpečení kvality v rámci vysokých škol

1.4 Zabezpečení kvality pedagogických pracovníků: Vysoké školy by měly mít způsoby, jak se přesvědčit, že akademičtí pracovníci podílející se na výuce studentů jsou k tomu kvalifikovaní a kompetentní. Měli by být k dispozici pro ty, kteří provádějí externí hodnocení.

1.5 Výukové zdroje a podpora studentů: Instituce by měly zajistit, aby dostupné zdroje na podporu vzdělávání (učení) studentů byly přiměřené a vhodné pro každý program, který nabízejí.

1.6 Informační systémy: Instituce by měly zajistit, že se shromažďují, analyzují a používají příslušné informace pro efektivní řízení jejich studijních programů a dalších aktivit.

1.7 Veřejné informace: Instituce by měla pravidelně zveřejňovat aktuální, nestranné a objektivní informace o programech a akademických titulech, které nabízejí, a to jak kvantitativní, tak kvalitativní.

Nové téma: nástroje pro transparentnost

- **Nástroje pro transparentnost** je zastřešující termín pro takové nástroje, které vznikly a které přinášejí informace o zaměření, úsilí a výsledcích činností vysokých škol (van Vught & Westerheijden 2010)
- Zpřehlednění kvalifikací → **Dodatek k diplomu; ECTS kredity**
- Zpřehlednění systémů VŠ vzdělávání → **rámce kvalifikací**
- Hodnocení kvality výzkumu, vzdělávání, servisních služeb apod. → **systemy zabezpečení kvality** (formativní i sumativní hodnocení) ; **EQAR-Evropský registr kvality**
- Snaha porozumět diverzitě → **klasifikace /typologie**
- Snaha vyhodnotit kvalitu a výkon institucí jednoduchým a veřejně srozumitelným způsobem → **ranking (národní – mezinárodní (globální); ranking institucí, oborový,...)**

Evropská klasifikace univerzit U-Map

- Nástroj, který sdružuje konkrétní instituce do skupin na základě vybraných charakteristik, které jsou dále popsány indikátory
- základní principy:
 - typologie je mnohorozměrná;
 - založená na objektivních a spolehlivých datech;
 - neřadí instituce hierarchicky, ale umožňuje, aby mohly spadat do několika skupin;
 - je flexibilní ve smyslu změn a vývoje institucí, a tudíž i možných změn jejich zařazení;
 - **nemá ambice stát se povinnou normou**
 - Metodika U-Map na webu www.u-map.eu
- Mapovat vysoké školy si nechali v Holandsku a Vlámské komunitě Belgie, Estonsku, uvažovala o tom rada ministrů severských zemí, Rumunsko apod.
- 2 nástroje
 - *ProfileFinder* nabídne seznam institucí, které jsou porovnatelné s těmi charakteristikami, které si dotčená instituce vybrala.
 - *ProfileViewer* lze porovnávat profily tří institucí <http://www.u-map.eu/finder.shtml>

U-Map

6 základních charakteristik, které vytvářejí profil instituce

- **výzkumné zapojení**: akademické publikace, další recenzované výstupy, profesní publikace, absolventi PhD, výdaje za výzkum
- **angažovanost v regionu**: regionální zdroje příjmů, absolventi uplatňující se v regionu, studenti 1. ročníku z regionu
- **vzdělávací profil**: zaměření kvalifikací, výdaje na vzdělávání, stupeň kvalifikací, rozsah oborů (ISCED 97 -8 kategorií)
- **výměna znalostí**: patentové přihlášky, příjem z KTT, kulturní aktivity, start-up firmy
- **profil studentů**: počty, graduální studenti, studenti v distanční a part-time formě,
- **mezinárodní orientace**: zahraniční studenti, zahraniční pracovníci, mezinárodní zdroje příjmů, studenti-přijímaní a vyjíždějící

Zdroj U-Map: www.u-map.eu

U-Multirank

■ Dvě základní funkce

- větší transparentnost pro všechny zájemce - studenty, zaměstnavatele, odbornou i laickou veřejnost
- a má se stát nástrojem pro benchmarking vysokých škol

■ 5 skupinami indikátorů- „Výuka a učení“; „Výzkum“; „Přenos poznatků“ (Knowledge and technology transfer); „Mezinárodní orientace“; „Regionální spolupráce“

■ Principy:

- Umožnit, aby ranking byl **modelován a na míru a vyladěn vždy přímo uživateli**
- Vytvořen na principu **mnohorozměrnosti**;
- Vytvořen na principu **více úrovní** (institucionální, oblasti vzdělávání);
- **Porovnávat porovnatelné** (nejprve rozřídění pomocí U-Map)
- Dbát na **kvalitu metodických postupů**

■ Pilotní fáze prokázala proveditelnost: zúčastnilo se 157 institucí z 57 zemí, 93 z EU, 15 evropských ale mimo EU, 49 mimoevropských (4 vysoké školy z ČR – UK, VUT, VŠE a VŠB-TU)

■ Projekt bude pokračovat další etapou (v r. 2012), ve které budou doladěny indikátory, bude řešena implementace, včetně financování.

- Očekává se „business“ model financovaný z více zdrojů
- Třeba zajistit, aby se rankingu účastnil dostatek institucí ze zámoří, zejména nejkvalitnější univerzity; v pilotní fázi ze strany amerických institucí nebyl zájem, čínské se též nepodařilo získat

■ Stále více přívrženců mezi vysokými školami a dalšími zainteresovanými skupinami

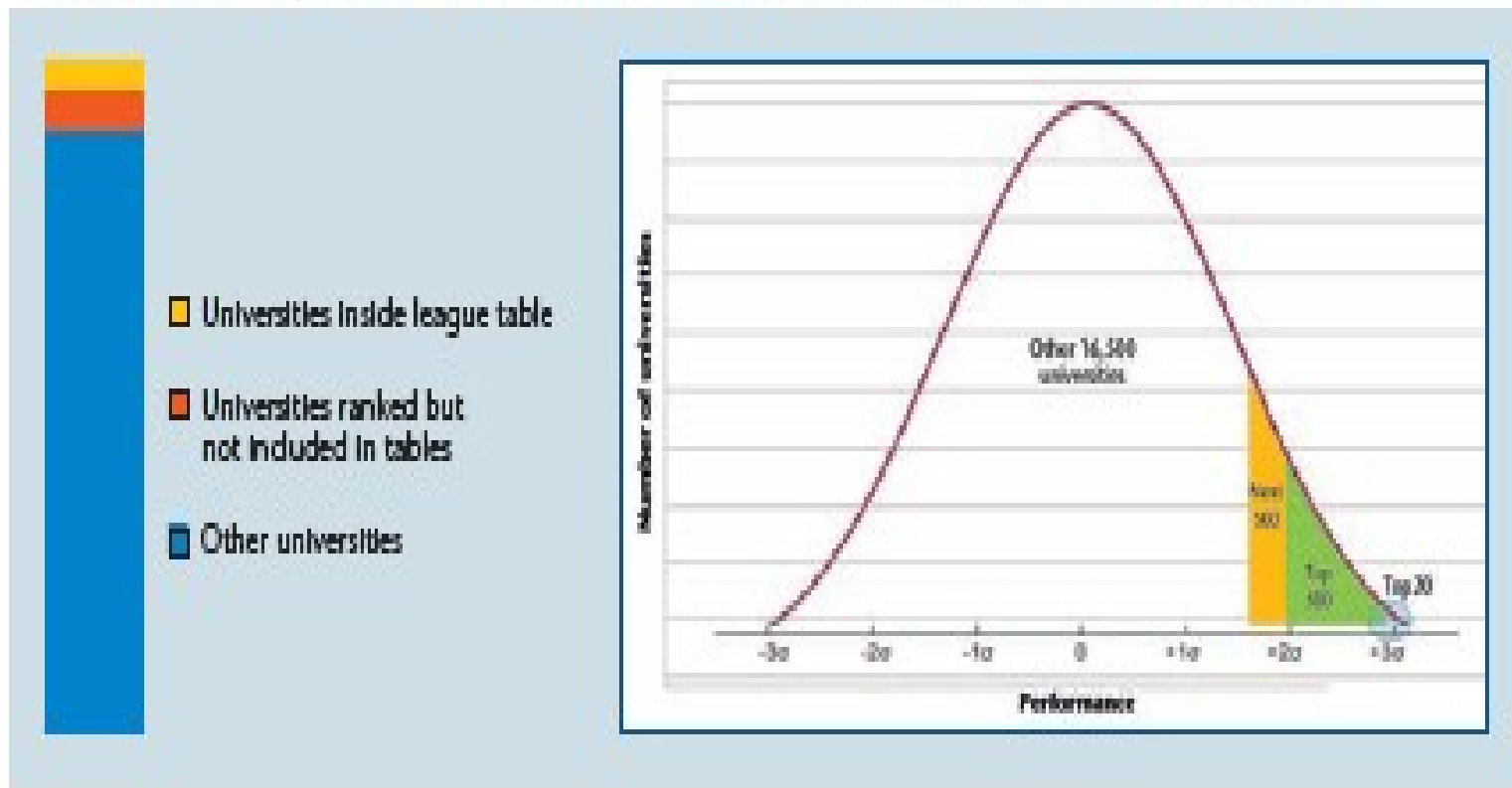
„World Class University“

- Snaha nalézt excelentní univerzitu
- Globální rankingy
 - Tzv. „ligové tabulky“ – např. ARWU, THE
 - Rankingy zaměřené na výzkum – např. Leidenský, SCIMAGO, Taiwanský
 - Multikriteriální – např. CHE, U-Multirank
- Různá kvalita, různá vypovídací hodnota, mnoho misinterpretací, zneužití apod.
 - Vesměs postaveno na výzkumném výkonu
- IREG – asociace, která si vytkla za úkol audit rankingů a vytvoření seznamu těch, které splňují základní kritéria kvality
- Publikace EUA „*Global University Rankings and Their Impact*“ dostupná na http://www.eua.be/pubs/Global_University_Rankings_and_Their_Impact.pdf
- Publikace Ellen Hazelkorn „*Rankings and the Reshaping of Higher Education: The Battle for World-Class Excellence*“ - informace na <http://www.oecd.org/dataoecd/48/39/46541253.pdf> .

Jakou část vysokoškolských institucí na světě (ze 16 500) pokrývají globální rankingy ?

„Global University Rankings and Their Impact“, str. 13

Proportion of universities considered by existing global rankings vs. the total number of universities in the world

Budoucí priority – Komuniké ministrů z Bukurešti 26.4.2012 (1)

- Finanční zajištění vysokých škol – maximální možná výše z veřejných prostředků + další zdroje;
- Dokončit strukturální reformy
 - 3 – stupňové studium
 - Využívat existující nástroje:
 - výsledky učení; ECTS adaptované na výsledky učení; Dodatek k diplomu;
 - Kvalifikační rámce – Direktiva EU pro regulovaná povolání
- Zabezpečení kvality
 - Revize ESG – více reflektovat vývoj v Boloňském procesu (uznávání, implementace nástrojů,..) + mohou být „zpřesněny“, aby lépe odpovídaly tomu, že oproti nim jsou hodnoceny agentury pro zapsání na seznam EQAR??
 - EQAR – možnost volby agentury (alespoň pro joint degrees)

Budoucí priority – Komuniké ministrů z Bukurešti 26.4.2012 (2)

- Změna paradigmatu – celoživotní koncept a učení a vzdělávání zaměřené na studenta
- Sociální aspekty - otevřenost všem skupinám studentů – nejenom přístup ke studiu, ale i podmínky pro jeho dokončování;
- Zaměstnatelnost absolventů;
 - Doktorská a magisterská studia – Salcburské principy II; podobné principy pro magisterská studia?
- Podporovat *Knowledge based alliances*
- Strategie pro mobilitu (*Mobility for better learning*)
- Uznávání
 - Manuál pro uznávání v EHEA (*European Area of Recognition Manual*)
 - **Zajistit spolupráci pro prozkoumání možností automatického uznávání**

■ Česká republika

Širší kontext Česká republika (1)

- Hlavní příčiny změn od konce 20.století/začátku 21.století
 - Masifikace - Z elitního modelu do univerzálního - ! pochopení! **masifikace vysokoškolského vzdělávání - v České republice se z různých důvodů odehrála na univerzitním typu vysokých škol**
 - Významný demografický pokles (až o ¼ tradičních studentů);
 - Diverzifikace
 - Stárnutí populace, prodlužování „pracovního života“
- Boloňský proces
 - Strukturované studium
 - Mobilita

Strategický rámec VŠ politiky, str. 7, Trowova koncepce fází terciárního vzdělávání s vyznačením stavu českého VŠ

	Elitní (0–15 %)	Masové (15–50 %)	Universální (nad 50 %)
Postoje k přístupu	Privilegium původu a/nebo talentu	Právo těch, kteří mají určitou úroveň kvalifikace	Povinnost pro střední a vyšší třídu
Funkce vysokého školství	Formování vědomí a charakteru vládnoucí třídy; příprava elit	Přenos dovedností; příprava širších technických a ekonomických elit	Adaptace „celé populace“ na rychlou sociální a technologickou změnu
Kurikulum a formy výuky	Vysoce strukturované podle akademického a profesního pojetí vědění	Modulární, pružné a semi-strukturovaná uspořádání kurzů	Prolomení hranic a sekvencí kurzů; prolamování mezi sférou učení a praxe
Studentská „kariéra“	„Sponzorování“ po ukončení sekundárního vzdělávání; studium bez přerušení až do získání titulu	Růst počtu později vstupujících do VŠ; zvyšování míry neúspěšnosti	Velmi posunutý věk vstupu do VŠ; rozostření hranice mezi formálním vzděláváním a praxí; častěji přerušované studium
Institucionální diverzita a charakteristiky	Homogenita s vysokými a jednotnými standardy; malé komunity koncentrované v místě studia; jasné a neprostupné hranice	Všestranný charakter a diferencované standardy „Města inteligence“; promíchání místních a dojíždějících; hranice nejasné a prostupné	Vysoká diverzita bez jednotných standardů Skupiny studujících, z nichž někteří jen výjimečně nebo vůbec nebydlí v kampusech; hranice slabé nebo neexistující
Rozhodovací mechanismy	„Athenaeum“ – malá elitní skupina; sdílené hodnoty a očekávání	Běžný politický proces založený na skupinových zájmech a stranických programech	„Široké veřejnosti“ zpochybňují speciální privilegia a výsady akademické sféry
Standardy kvality	Široce sdílené, meritokratické a relativně vysoké	Proměnlivé; systém/instituce se stává „holdingem“ různých typů akademických aktivit	Přechod od standardů k „přidané hodnotě“
Přístup a výběr	Meritokratický úspěch založený na výkonu ve školním vzdělání	Meritokratické a „souhrnné“ programy k dosažení rovnosti vzdělávacích příležitostí	Otevřenost, důraz na rovnost podle skupinové příslušnosti (etnické, třídní apod.)
Formy administrativy	Část úvazku akademiků („amatéři v administrativě“); volení/jmenování na omezenou dobu	Bývalí akademici, nyní plně zaměstnaní administrativou; široká a rostoucí byrokratizace	Specializovaní odborníci; manažerské postupy přijaté z oblasti mimo akademickou sféru
Vnitřní řízení	„Služebně starší“ profesori	Profesoři a mladší zaměstnanci; rostoucí vliv studentů	Zhroucení konsensu, vnitřní řízení neřešitelný problém; rozhodovací procesy se přesunují na politické instance

Širší kontext Česká republika (2)

- Diverzifikace
 - Diverzifikované skupiny zájemců o studium;
 - **Diverzifikace institucí vývojem nastává a nastávala**
 - **Pokusy o diverzifikaci systému, který by ji podpořil** – proč se ne zcela podařily?
 - Vyšší odborné školy
 - Soukromé vysoké školy
 - Strukturované studium
 - Diverzifikaci lze ovlivnit:
 - Vhodně/nevhodně nastaveným systémem financování vysokých škol;
 - Vhodně/nevhodně nastaveným systémem zabezpečení kvality/akreditací
- Rychlé, časté a obtížně předvídatelné změny trhu práce
- Finanční a ekonomická krize
- Globalizace/internacionalizace VŠ

Děkuji Vám za pozornost

vera.stastna@ruk.cuni.cz

Odkazy

- Boloňský proces: www.bologna.msmt.cz; www.ehea.info;
- Evropské standardy a směrnice pro zabezpečení kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (ESG):
http://www.enqa.eu/pubs_esg.lasso
 - Map_ESG- revize:
<http://www.enqa.eu/projectitem.lasso?id=340&cont=projDetail>
- Evropský registr pro zabezpečení kvality – EQAR:
<https://eqar.eu/home.html>
- Klasifikace a rankiny EUA: http://www.eua.be/pubs/Global_University_Rankings_and_Their_Impact.pdf;
- U-Map: www.u-map.eu;
- U-Multirank: <http://www.u-multirank.eu/>;
- Individuální projekty národní:
<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje/projekty> ;
 - Q-RAM: <http://qram.reformy-msmt.cz/>
- Strategický rámec VŠ politiky: <http://www.msmt.cz/file/15287> ;
- IPn: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje/projekty>.